



“You never change things by fighting the existing reality. To change something, build a new model that makes the existing model obsolete.” — Buckminster Fuller Din 7 miliarde de oameni, circa 200 sunt miniștri ai mediului. Dacă ei sunt factorii politici care iau deciziile majore în interesul mediului, biodiversității, sustenabilității pe această Planetă, în mod logic ei ar trebui să fie un fel de elită a domeniului: apărătorii viitorului civilizației umane. Care este oare situația reală, contextul existenței lor? Cât de bine înțeleg ei domeniul pe care îl administrează, câtă forță politică au ei, cui trebuie să dea ei socoteală și care sunt limitările lor? Există șanse reale ca acești oameni să producă schimbările necesare pentru a crea fundamentele pentru o societate sustenabilă aflată în echilibru cu realitatea ecosistemică naturală, sau acești oameni sunt simple marionete care pot să se joace doar cu subiecte marginale?

Este situația actuală o consecință a sistemelor politice care dau mandate pe câțiva ani, în care focalizarea este pe aspecte de management-al-momentului, iar aspectele strategice sunt lăsate în afara preocupărilor și interesului real? Este Ministrul Mediului un model de incapacitate structurală a sistemelor politice statale actuale... incapabil să se opună agresiunii corporațiilor care ar scoate la produs natura și om în interesul maximizării profitului momentan... indiferent de consecințe, chiar și cu riscul subminării și amanetării viitorului civilizației?

Evident că nu discutăm de o anumită persoană, ci de oricare om care ajunge în această funcție, aici sau în altă țară. O asemenea analiză nu se referă la careva Ministru al Mediului, din trecut, prezent sau din viitor, de pe la noi sau din alte zone... este mai mult o analiză a situației, a interrelațiilor, a limitărilor pe care le impune poziția respectivă în sistemele politice actuale, mai cu seamă în societățile democratice capitaliste. Partea bună este că la noi, acum, se poate discuta deschis despre asta, despre probleme și eventuale soluții posibile.

Pe parcursul ultimelor două decenii am avut ocazia să analizez modul de manifestare a miniștrilor mediului de pe la noi și din alte state, în variate conferințe ministeriale, cum sunt spre exemplu Conferințele Ministeriale Mediu pentru Europa UN – ECE, la care participă miniștrii ai mediului din Europa, America de Nord și Asia Centrală, apoi Conferințele Părților unor convenții internaționale de gen Convenția asupra Diversității Biologice (CBD), Convenția Ramsar, Convenția de la Washington – CITES șamd. Este interesant de constatat că la aceste mari evenimente, pe parcursul deceniilor miniștrii se tot schimbă, fiecare “prinde” eventual o conferință din careva serie, dar reprezentanții societății civile sunt în bună parte aceiași. Se constată astfel că implicarea unor persoane concrete din societatea civilă interesată de un anumit domeniu (“mediu” în cazul nostru) este constantă și susținută pe termen lung, pe când “politicienii” ca persoane au o relație conjuncturală, tangențială și pe termen restrâns cu domeniul pe care îl administrează. O consecință a acestei situații este faptul că reprezentanți ai ONGurilor implicate în aceste procese politice internaționale, ajung să cunoască mai bine trecutul, prezentul și potențialul viitor al procesului respectiv, cine ce a zis, cât de genial sau cât de ciudat a fost prin manifestare șamd. Totuși, deciziile politice sunt luate formal de politicienii momentului “aflați la butoane”, care se simt de multe ori “stingheri în domeniul lor”... de multe ori având probleme de exprimare până și în legătură cu chestiuni simple „de specialitate”.

Dacă participi la astfel de întâlniri politice internaționale, vei avea impresia că deja ai auzit toate aceste povești la întâlnirile anterioare... ele pot să fie eventual noi pentru miniștrii nou-apăruți. Oare unde sunt acei miniștri de odinioară, care au agreeat și semnat în numele țărilor pe care le reprezentau fiecare, nenumăratele documente, convenții, protocoale, rezoluții

șamd, care nu au ajuns implementate... cu toate că implementarea era responsabilitatea acelor state... sau poate “responsabilitatea personală” a acelor miniștri – cât timp ei erau în funcție? Acum ei sunt înapoi la locurile lor, economiști, ginecologi, contabili, dealeri de mașini, pești, dame de companie, șefi de trib șamd. O perioadă pe poziția de ministru, apoi ei au redevenit oameni respectabili, care își mai amintesc vag cum au câștigat un concurs de împrejurări, o conjunctură a făcut ca ei să fie câteva momente cei care se prezintă ca fiind Ministru al Mediului...

În aceste serii de conferințe ministeriale, se schimbă mici detalii, dar ele nu au mare relevanță și evident ele nu pot să producă transformările de fundament necesare, sau măcar să aducă în discuție subiectele sensibile... Este ușor însă să zici banalități de genul “avem nevoie de locuri de muncă verzi”, avem nevoie de “dezvoltare durabilă”, trebuie “să creștem eficiența energetică” șamd: toate acestea sunt niște gloanțe moi trase de Onan. Dacă zici chestiuni pline de banalitate, fără nici o relevanță, cu toții vor dormita în continuare la marile forumuri, dar când ridici chestiuni dure, cu toții se vor uita exact la tine. Nu există motive pentru care un om să se expună în fața unui auditoriu de acest gen, fără să creadă cu tărie în importanța fundamentală a subiectului.. iar dacă el are doar tangențe cu “domeniul”,... nu o va face niciodată.

Ca om politic, ai nevoie de o abilitate-rezistență aparte ca să vorbești în public despre chestiuni atât de dificile precum o nouă paradigmă de dezvoltare cu caracteristici de sustenabilitate, ca să arăți care sunt problemele cu suprapopularea planetei, creșterea economică fără bază sustenabilă și degradarea resurselor... Orice om politic rațional își apără propria piele și astfel nu intră pe domenii atât de alunecoase, preferând să se păstreze pe domeniul banalităților. Desigur, nu toți oamenii politici care ajung miniștrii ai mediului sunt atât de imbecili încât să nu conștientizeze că actuala criză economică este un eveniment nesemnificativ, față de criza ecologică globală care se prefigurează, și în care lent dar sigur se afundă omenirea. Este destul de ușor de observat că nu prea se constată soluții la această criză financiar-economică, de o simplitate incredibilă față de agresivitatea unei crize ecologice globale aflate în fază de paroxism; pare destul de evident că singura opțiune pentru cei care doresc păstrarea civilizației umane, este evitarea unei crize ecologice globale ajunse la paroxism. Oricum, crizele sunt inevitabile pe cursul dezvoltării unei civilizații, iar speranța trebuie să fie că în viitor vor exista alte crize... asta însemnând că civilizația umană mai există. Dar, se întrebă Ministrul în sinea lui, de ce să se implice el în probleme complexe, pe perioada scurtului său mandat, nu e mai sănătos să se ocupe de detaliile birocratice multe și stringente, de mormanele de hârtie și interese care oricum îi sunt date în administrare de către “sistem”? Ministrul (oricare) nu dorește să deschidă acele chestiuni care oricum le iese la capăt aspecte grave, mai cu seamă nu dorește omul să discute despre ele cât timp nu poate propune soluții... așa că sunt evitate.

Ministrul polonez al mediului (reprezentând Uniunea Europeană în perioada președenției poloneze), la Conferința Ministerială Mediu pentru Europa (Astana, Kazahstan 2011) la întâlnirea cu societatea civilă, răspunzând la întrebarea mea despre sustenabilitate reală – economie globală și populație umană ambele în creștere – degradând resursele finite ale Planetei, ne-a povestit despre sticla Petri pe care bacteriile se dublează ca număr la intervale unitare și le trebuie multe-multe astfel de intervale unitare ca să ajungă să acopere jumătate... cu un singur interval unitar de timp înainte de a termina toate resursele... și a dispărea; totuși, aceeași persoană, la închiderea plenară a conferinței ministeriale zicea de creștere, creștere, creștere... nici nu ai ce comenta, el doar exprima poziția UE, nu e părerea lui sinceră. Nu poate să își permită să fie sincer. Pur și simplu, nu poate să își permită să fie sincer. O tragicomedie

În stil vest-european, al democrației capitaliste de 2 lei, și în scurt timp de zero lei.

În mod normal, liderii politici ar trebui să fie capabili să înțeleagă realitatea ecologică și implicațiile socio-economice ale acesteia. Dar sunt oare ei capabili sau pot afirma public ceea ce ei eventual constată? Sau, ai putea să zici că ministrul mediului este o marionetă prinsă în chingile politicului? Oare de ce o Conferință Ministerială pare o adunare atât de palidă? Știi și ei că nu au nici un fel de capacitate, nici putere... să încerce să rezolve problemele majore și reale, așa că se limitează la a discuta despre chestiuni marginale pentru a se preface că se află în treabă... mare afacere. Miniștrii Mediului din variate state (mai e state?), cu o suită de subalterni din ministerele lor, aghioțați de personal de la ministerele de externe, cu un limbaj diplomatic-sec, cu un mandat înrobitor care menționează: nu îți asumi nimic concret, zâmbești și taci, vorbești despre realizări mărețe, succese și atât!

Nici măcar la modul ideal nu ar fi o viață ușoară, dar ar avea aspecte interesante. Frumusețea negocierilor sau frustrarea produsă de ele, adaptarea la situația momentului, acceptarea unor "momente ieșite de sub control"... nu este o chestiune simplă. Când vezi că secretarul de stat nu are curajul să zică ceva din cauza prezenței ministrului... chiar dacă vede că acesta aberează și face confuzii între termeni,... ministrul nu are curajul de a face o afirmație din cauza prezenței celorlalți miniștri, sau din cauza "celor de acasă",... lanțul slăbiciunilor... care predispune la afirmații soft, fără nici o relevanță, fără risc, care nu schimbă nimic... destul de penibil.

Cât de jenant trebuie să fie pentru un om eventual inteligent, să zică ceva ce nici el nu poate să creadă... dar trebuie să vorbească în conformitate cu mandatul. La asta se mai adaugă frecvent faptul că propulsați conjunctural în funcția de ministru al mediului, pe traiectorie politică, oamenii ajung să vorbească despre un domeniu aflat în afara sau la periferia sferei personale de interes. Îl ascuți pe câte unul și îți zici: așa ceva nu se poate! Totuși există... și asta este semnul că sistemele politice au mari neajunsuri, breșe de securitate, vulnerabilitate, poate chiar proiectate voit. Ajunge astfel un băiețel sau o doamnă oarecare, Ministru al Mediului, că "așa se dorea", ca ei să fie în acele funcții, persoane pe care cei din umbră pot să le învârtă și să le joace cum vor, să îi manipuleze fără ca măcar "subiectul" să își de a seama?

Mai există și excepții, rare... fostul Comisar de Mediu al Uniunii Europene, echivalentul Ministrului Mediului pentru EU, Stavros Dimas zicea în 2008: "Our current patterns of consumption are simply not sustainable (...) if we think that the current situation is difficult then a look to the future makes it seem that things are going to get considerably worse. With over 6 billion people on the planet our global environmental footprint already exceeds the Earth's biological capacity by about 25 per cent."

"Paternurile noastre actuale de consum sunt simplu nesustenabile (...) dacă credem că situația actuală este dificilă atunci o privire către viitor face să pară că lucrurile vor deveni considerabil mai înrăutățite. Cu peste 6 miliarde de oameni pe planetă, amprenta noastră globală de mediu deja depășește capacitatea biologică de suport a Planetei cu circa 25%."... zicea Stavros Dimas, comisar european pentru mediu, la 6 iunie 2008, Green Week, Brussel, Parlamentul European. Îl priveam și mă întrebam: cât de gravă este situația, dacă aceste afirmații pot să fie făcute public de comisarul de mediu al Uniunii Europene? Pot denumi așa ceva un 'countdown for people', 'numărătoare inversă pentru oameni'? Cât de grav este? Care este imaginea de ansamblu asupra situației, și cât de aproape suntem de 'margine'? Desigur, dorim să fim parte a soluției și nu a problemei, iar primul pas ar fi înțelegerea parametrilor concretului. Trebuie să conștientizăm: orice creștere economică nesănătoasă, adică lipsită de suport ecosistemic pe termen lung, este o alunecare a societății umane spre sărăcie și dezastru

generalizat.

Dacă te uiți la orice parametru măsurabil, de la stocuri de pește și poluarea oceanelor, de la starea biodiversității la disponibilitatea resurselor de lemn... vei constata că la nivel planetar situația are tendințe de înrăutățire pe absolut toate planurile: evident că stilul de existență al civilizației actuale nu este sustenabil. Este nevoie de intervenții structurale majore, la crearea unui model de civilizație globală sustenabilă... ceea ce se poate face prin crearea unor mecanisme globale care să analizeze subiectul și să vină cu propuneri concrete. Astfel de mecanisme ar putea să fie create sub egida Națiunilor Unite, sub influența statelor lumii... dar cât timp nici măcar miniștrii ai mediului nu discută astfel de aspecte (populație sustenabilă, economie sustenabilă), iar ceilalți-miniștrii cu toții au “problemele lor stringente”... subiectul sustenabilității reale este lăsat de izbeliște. Chiar dacă există diferite inițiative de genul Deceniului Națiunilor Unite pentru Educație pentru Dezvoltare Durabilă, acestea sunt abordări soft, care ocolesc aspectele fundamentale și dificil de abordat.

Câte miliarde de “semnale de alarmă” au fost trase... dar cine să le bage în seamă... când în locul celor care ar trebui să se sesizeze și să acționeze, existe simple păpuși gonflabile... fără nici un fel de contact cu realitatea naturală? Sau, dacă au o părere despre situație, aceasta este una personală, neafirmabilă instituțional, în cadrul mandatului avut la dispoziție. Altfel, cum oare ar putea să fie atât de aberantă situația mediului la nivel local, pan-european și global? Deși în variate documente și declarații politice mediul este menționat ca fiind important, fundamental... șamd, când vine vorba de deciziile concrete acest domeniu este lăsat în general pentru o etapă viitoare, cândva când vor exista resurse și pentru așa-ceva. Această poziționare a mediului în cadrul structurilor de putere, face ca domeniul să fie subfinanțat extrem de grav, nu doar în privința cifrelor absolute ci și prin camuflarea variatelor interese economice de moment... destructive pentru mediu... finanțate din bugete de mediu: subvenționarea de parcuri eoliene, subvenționarea industriei producătoare de mașini prin programe de gen “rabla”, regularizări de cursuri de ape și betonări de maluri de râuri sub pretextul apărării de viituri șamd. Acest tip de politică a dus la criza ecologică globală, aflată pe traiectorie de adâncire, care a produs și criza economică având deja evidente consecințe sociale... aflate pe la începutul lor. Cu o asemenea stare de fapt, nu este de mirare că biodiversitatea este în declin, dezvoltarea durabilă este o sintagmă fără acoperire faptică, resursele naturale sunt supraexploatare și devastate, iar “factura” este lăsată copiilor viitorului ciuruiți și falimentari la modul absolut, rămași în plata domnului.

Este interesant de analizat interesul marilor corporații de a avea o clasă politică mediocră, labilă, culpabilă, ușor coruptibilă, care dansează cum i se plătește... încât sectorul corporatist poate face ceea ce dorește, de la punerea propriilor oameni în pozițiile cheie ale guvernului, “decidenți” care să facă posibile agresiunile... raderea pădurilor virgine și naturale, ridicarea pădurilor de eoliene subvenționate cu bani publici, de la epuizarea stocurilor de pește la ridicarea de baraje pe toate apele naturale rămase, mineritul indiferent de riscuri și consecințe sociale și de mediu... costuri pe care le plătește masa de dobitoci actuali apți de a intra la munca-silnică pe plantație... și mai ales producând efecte de nesuportat pentru cei care se vor naște în viitor... și vor avea de existat pe o Planetă pe care nu se mai poate....

Este de notorietate că în variatele guverne, miniștrii mediului sunt în general oameni cu o influență slabă: de fapt, mediul este considerat un fel de glumă, atunci când este comparat cu alte domenii. O importanță mare o are puterea politică a celui care este ministru al mediului în cadrul formațiunilor politice (partide) aflate la guvernare. Dacă poziția ministrului mediului este ocupată de ceva ființă marginală, tăcută sau agitată dar nebăgată în seamă de liderii dominanți,

situatia domeniului se inrautatesc si mai mult.

Orice om rational vede ca este nevoie de un alt fel de politica. Este nevoie de oameni politici care sa puna pe prim-plan rezolvarea problemelor structurale majore... nu managementul smecheriilor de 2 lei aflate la ordinea zilei. Ai impresia ca o clasa politica atat de jalnica poate fi rezultatul doar a unei abordari programatice, a unora care se afla in spatele scenei si manipuleaza papusi fara nici o personalitate, capabile sa priveasca vag catre nimic? Cu asemenea pamplai, nu e de mirare ca "decizia istorica si datatoare de exemplu la nivel global" a Uniunii Europene de a stopa in Europa scaderea biodiversitatii pana in 2010, a fost o simpla gluma politica... evident ca a fost un esec si nici nu putea sa fie altfel. De fapt, cu acesti bajeți veseli sau tristi, nava civilizatiei umane se indreapta catre stanci, catre gheturi... si evident ca are o mica inscriptie, finuta: Titanic.

Ce poate sa faca Ministru? Pentru omul-ideal-ministru-al-mediului, este un subiect de interes sa pastreze echilibrul intre dorinta de a realiza fapte pozitive relevante (conservarea biodiversitatii, promovarea sustenabilitatii reale) si nevoia biologic-sociala imediata de a supravietui si prospera ca individ. Dar daca ideile de conservare a biodiversitatii, sunt in conflict cu interesele financiare de moment ale grupului politic care il sustine pe ministru... poate el sa actioneze pentru conservare sau imediat este eliminat de sistem? Se poate astfel constata ca sustenabilitatea civilizatiei umane, dezvoltarea durabila, conservarea biodiversitatii șamd, chestiunile fundamentale ale mediului, sunt in afara capacitatii analitice si mai ales in afara puterii decizionale a oamenilor aflati la conducerea ministerelor mediului; ei pot in schimb sa simuleze implicarea in rezolvarea problematicilor, dar rezultatele activitatilor de acest gen derulate pana acum nu au fost capabile sa opreasca degradarea generala a ecosferei sub presiunea agresiunii umane. Daca ar fi posibil sa existe un Ministru al Mediului care sa intelegă situatia contextului socio-economico-politico-ecologic in care actioneaza... la intrebarea privind posibilele lui solutii pentru conservarea biodiversitatii, sustenabilitate reala șamd, si daca acest om ar putea sa fie sincer, el ar putea sa declare: "Oameni ai viitorului, naturaliști actuali, pe mine sa nu va bazați! Imi pare rau..."

© dr. Peter Lengyel

sursa:

www.peterlengyel.wordpress.com